

Anti- pestprotocol

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1. Pesten	4
1.1 Wat is pesten?	4
1.2 Plagen en pesten	4
1.3 Mogelijke oorzaken van pesten	4
1.4 Vormen van pestgedrag	5
1.5 Verschillende rollen	6
2. Aanpak pestgedrag	10
2.1 Vijfsporenaanpak	10
2.2 Handelen bij pestgedrag	11
3. Gebruikte middelen	13
3.1 Signalering	13
3.2 Interventies om pesten te voorkomen of terug te dringen	14
4. Het stappenplan	16
4.1 De docenten/OOP	16
4.2 De mentor	16
4.3 De zorgcoördinator	16
4.4 De schoolleiding	17
4.5 De vertrouwenspersoon	17
4.6 Anti-pestcoördinator	17
4.7 Zorgteam	17
4.8 De ouders	17
4.9 De leerling(en) zelf	18
5. Literatuur en links	19
5.1 Literatuur	19
5.2 Links	20

Inleiding

Dit is het anti-pestprotocol van het Rietland College. Het protocol maakt deel uit van ons beleid om een veilige school te realiseren en bevat richtlijnen voor het voorkomen, signaleren, bestrijden en oplossen van pestgedrag.

Op het Rietland College willen wij alle leerlingen in staat stellen hun diploma te behalen en daarnaast uit te groeien tot zelfstandige jonge mensen die de overgang naar volwassenheid aankunnen en een plek in de samenleving weten te verwerven. Daarbij stellen wij ons steeds de vraag: wat heeft deze leerling nodig om zich optimaal te kunnen ontplooien?

De onderwijs- en ondersteuningsbehoeften van iedere leerling staan centraal. Mentoren en docenten stemmen hun aanpak af op de behoeften van de leerling en de klas. Zij richten zich op de positieve aspecten en zetten deze in om doelen te bereiken. Planmatig wordt gewerkt aan het groepsproces en aan een veilig schoolklimaat. Daarbij worden activiteiten en instrumenten ingezet om de saamhorigheid te versterken en om leerlingen meer inzicht te geven in hun eigen gedrag en hun rol binnen de groep.

Het succes van ons beleid valt of staat bij het tijdig signaleren en/of melden van negatief gedrag. Daarom informeren wij alle betrokkenen – leerlingen, ouders, docenten en onderwijsondersteunend personeel – over wat de school doet om een veilig klimaat te scheppen. Ons belangrijkste doel hierbij is het vertrouwen te winnen, juist op een terrein waar nog te vaak wantrouwen overheerst.

Wij vinden het belangrijk dat onze leerlingen een veilige plek hebben, waar op een sportieve en respectvolle manier met elkaar wordt omgegaan, op basis van duidelijke regels. Daarom nemen wij stelling: pesten is onacceptabel. Pestgedrag vraagt altijd om een duidelijke en consequente reactie van alle betrokken partijen, waaronder de school. Omdat er niet één standaardaanpak bestaat, wordt iedere situatie afzonderlijk bekeken. Het doel van dit protocol is alle betrokkenen te informeren over de manier waarop het Rietland College werkt aan een sociaal veilig leerklimaat. Wij leggen hierin vast hoe we pesten voorkomen, signaleren en aanpakken.

Dit protocol sluit aan bij de Wet sociale veiligheid op school (2015) en bij de aangescherpte inspectiekaders 2024/2025 (Inspectie van het Onderwijs, 2024). Het vervangt eerdere versies en is afgestemd op onze organisatie, waarbij het ondersteuningsteam een centrale rol speelt in plaats van het vroegere zorgteam. Daarnaast is het gebaseerd op de meest recente inzichten uit wetenschap en praktijk.

Wij hanteren een schoolbrede, preventieve en herstelgerichte aanpak, met expliciete aandacht voor digitaal pesten.

september 2025

1. Pesten

1.1 Wat is pesten?

Pesten wordt vaak als volgt omschreven: *“Pesten is het herhaald en doelbewust uitoefenen van fysieke, verbale, relationele of digitale agressie door één of meerdere leerlingen, gericht tegen een leerling die zich doorgaans niet kan verdedigen. Kenmerkend is de machtsongelijkheid tussen pester en slachtoffer”* (Olweus, 2013; JGZ-richtlijn Pesten, 2022; Modecki et al., 2014). Op het moment van pesten zijn partijen dus niet meer gelijkwaardig; de pester ervaart een overwicht en verhevenheid boven de gepeste.

Hiermee is pesten een vorm van geweld en daarmee grensoverschrijdend en bedreigend gedrag. Het slachtoffer kan ernstige psychische en/of fysieke schade oplopen, variërend van angst- en depressieve klachten tot langdurige problemen in zelfbeeld en sociaal functioneren (Arseneault, 2018; van Geel, Vedder & Tanilon, 2014). Bovendien treft pesten niet alleen het directe slachtoffer: in een klas waar gepest wordt, kunnen alle leerlingen negatieve gevolgen ervaren, zoals een verminderd gevoel van veiligheid en groepsvertrouwen (Salmivalli, 2014).

1.2 Plagen en pesten

In tegenstelling tot pesten is er bij plagen sprake van gelijkwaardigheid. Het plagen gebeurt vaak spontaan, het duurt niet lang en is onregelmatig. Er is geen sprake van een scheve machtsverhouding. De rollen liggen niet vast: de ene keer plaagt de één, de andere keer plaagt de ander. Plagen gebeurt zonder kwade bijbedoelingen en wordt daarom vaak ervaren als leuk, plezierig en grappig.

1.3 Mogelijke oorzaken van pesten

Pesten of gepest worden gaat samen met meerdere factoren. Zowel persoonlijke factoren als omgevingsfactoren kunnen aanleiding zijn om betrokken te raken bij pesten. Recente onderzoeken laten zien dat zowel slachtoffers als pesters vaker kampen met overgewicht en dat zij thuis of in hun directe omgeving geregeld negatieve opmerkingen over hun uiterlijk krijgen (Van Geel, Goemans & Vedder, 2016; Janssen et al., 2020). Ook blijkt dat actief sportende leerlingen vaker betrokken zijn bij pestgedrag, maar zelf minder vaak het slachtoffer zijn (Evans et al., 2019).

Daarnaast hangt een negatieve psychosociale schoolomgeving sterk samen met pesten. De school kan pestgedrag versterken wanneer:

- docenten weinig interesse tonen in de leerlingen;
- leerlingen het gevoel hebben niets te verliezen op school;
- leerlingen met weinig respect door docenten worden behandeld;
- leerlingen selectief worden achtergesteld;
- sancties ongelijk worden toegepast; en/of
- leerlingen zich onvoldoende verbonden voelen met hun school (Saarento, Boulton & Salmivalli, 2015; Thornberg, Wänström & Pozzoli, 2020).

Niet alleen de schoolomgeving speelt een rol. Kinderen die opgroeien in problematische buurten lopen een grotere kans om slachtoffer te worden van pesten (Hong & Espelage, 2012). Bovendien vergroten negatieve jeugdervaringen, zoals kindermishandeling en huiselijk geweld, zowel het risico om anderen te pesten als om zelf gepest te worden (Ttofi et al., 2016; Baldwin et al., 2019).

1.4 Vormen van pestgedrag

Er zijn veel vormen van pestgedrag. De rode draad is vaak het systematische en herhalende karakter van het gedrag. Zie onderstaande kolom voor een overzicht van vormen van pestgedrag.

Verbaal:

- vernederen, belachelijk maken
- jennen als het object zich in de klas wil/moet uiten (denk aan spreekbeurten, beurten in de klas, groepsdiscussies, etc.)
- (uit)schelden
- (be)dreigen
- (voortdurend) met bijnamen aanspreken

Schriftelijk:

- beledigende teksten
- onaangename of bedreigende briefjes schrijven
- onaangename of bedreigende (digitale) berichten versturen (via bijvoorbeeld WhatsApp of iMessage).
- onaangename of bedreigende mailtjes schrijven, dergelijke taal verspreiden via social media (bijvoorbeeld via Facebook, Instagram, Snapchat, etc.)
- zonder toestemming gebruik maken van foto's van anderen of aanmaken van accounts van/voor/over anderen op social media.

Fysiek:

- trekken aan kleding, duwen en sjorren
- schoppen en slaan
- krabben en aan haren trekken
- wapens gebruiken
-

Achtervolgen:

- opjagen en achterna lopen
- in de val laten lopen, klemzetten of -rijden
- opsluiten

Uitsluiten:

- doodzwijgen en negeren
- uitsluiten van feestjes en andere klassenactiviteiten buiten school
- uitsluiten bij groepsopdrachten, gymmen/sporten, toernooien etc.
- uitsluiten via social media of digitale berichtendiensten (bijvoorbeeld kinderen uitsluiten van een klassen-WhatsApp-groep).

Stelen en vernielen:

- afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, etc.
- klieren op iemands schriften, agenda, schoolboeken, etc.
- (school)spullen en -tassen laten 'wegraken', in de prullenbak doen of buiten verstoppen
- banden lek prikken, fiets beschadigen

Afpersen:

- dwingen om geld of spullen af te geven
- het afdwingen om iets voor de pester te doen

1.5 Verschillende rollen

Pesten is een groepsproces, waarbij jongeren in een groep in verschillende rollen betrokken zijn. Hoe verschillend de situaties ook zijn waarbij sprake is van pesten, vaak voltrekken deze zich volgens een vast patroon met daarbij behorende rollen:

Passief of provocerend slachtoffer

Pester

Middengroep: verdediger, buitenstaander en meeloper

Mogelijke kenmerken passief slachtoffer:

- Zenuwachtig en onzeker
- Bedachtzaam
- Gevoelig
- Stil
- Als ze aangevallen worden, gaan ze huilen of trekken zich terug
- Negatief zelfbeeld
- Eenzaam
- Lichamelijk zwakker

Mogelijke kenmerken provocerend slachtoffer:

- Combinatie van zenuwachtig en agressief reactiepatroon
- Concentratieproblemen
- Veroorzaken irritatie en spanning
- Soms hyperactief
- Provocerend gedrag
- Driftig

Mogelijke kenmerken pester:

- Kan agressief (fysiek, verbaal en non-verbaal) zijn tegenover anderen
- Positieve houding ten opzichte van geweld
- Impulsief
- Behoefte om te overheersen
- Vijandigheid naar de omgeving
- Weinig invoelingsvermogen
- Fysiek sterker
- Kan populair zijn

Mogelijke kenmerken middengroep:

De meeste jongeren in de middengroep zijn niet direct betrokken bij de pesterijen. Deze middengroep bestaat uit verdedigers, buitenstaanders en meelopers. Zij kunnen ervoor zorgen dat het pestende kind zich gesterkt voelt. De middengroep is medebepalend voor het voortduren van de pesterijen. Als de middengroep de gepeste jongere te hulp komt of tegen de pester zegt dat hij moet ophouden, verandert de situatie aanzienlijk. Het pesten wordt dan minder vanzelfsprekend. Het kan ook helpen wanneer jongeren die minder betrokken zijn bij het pesten de docent inlichten.

Mogelijke kenmerken verdedigers:

- Komen af en toe op voor het slachtoffer
- Zijn meestal populair in de groep
- Worden aardig gevonden
- Hebben invloed in de klas
- Kunnen helpen het pesten te stoppen

Mogelijke kenmerken buitenstaanders:

- Pesten niet, maar doen ook niets om het pesten te stoppen
- Merken vaak niet dat er gepest wordt of willen het niet weten
- Durven vaak niets tegen het pesten te doen, omdat ze zelf bang zijn om gepest te worden

Mogelijke kenmerken meelopers:

- Pesten actief mee, maar beginnen niet met pesten
- Zijn vaak bang om zelf het slachtoffer van pesten te worden
- Ze kunnen ook het stoere gedrag interessant vinden en denken daardoor populair in de groep te kunnen worden
- Versterken het succes van de pestende kinderen door op een afstandje toe te kijken en te lachen om wat er gebeurt

1.6 Cyberpesten

Naast de traditionele vormen van pesten komt ook cyberpesten veel voor onder jongeren. Dit gebeurt via sociale media en digitale platforms, zoals WhatsApp, Snapchat, TikTok en Instagram. Cyberpesten kan verschillende vormen aannemen, zoals het verspreiden van kwetsende berichten of beelden, het buitensluiten van groepsgesprekken, het verspreiden van roddels of het gebruik van anonieme accounts om anderen te intimideren.

Kenmerkend voor cyberpesten is dat het altijd en overal kan doorgaan: het stopt niet bij de schoolpoort. Slachtoffers kunnen voortdurend geconfronteerd worden met negatieve berichten of beelden. Bovendien kunnen berichten en filmpjes zich snel en breed verspreiden, waardoor de impact groter is dan bij traditioneel pesten. De mogelijkheid tot anonimiteit vergroot de machtsongelijkheid en versterkt het gevoel van onveiligheid bij slachtoffers (Slonje, Smith & Frisé, 2013).

Onderzoek laat zien dat de gevolgen van cyberpesten ernstig kunnen zijn. Jongeren die online gepest worden, lopen verhoogd risico op angstklachten, depressie, eenzaamheid en zelfs suïcidale gedachten (Kowalski et al., 2019; van Geel, Vedder & Tanilon, 2014). Veel jongeren ervaren cyberpesten bovendien als ingrijpender dan traditioneel pesten, omdat digitale inhoud vaak blijvend zichtbaar is en moeilijk te verwijderen (Livingstone & Smith, 2014).

Om deze redenen besteedt het Rietland College in dit protocol expliciete aandacht aan cyberpesten. In onze lessen, preventieve programma's en signaleringsinstrumenten wordt

nadrukkelijk stilgestaan bij digitale omgangsvormen, mediawijsheid en de rol van sociale media. Zo willen wij ook in de digitale leefwereld van jongeren bijdragen aan een veilig schoolklimaat.

2. Aanpak pestgedrag

Uit onderzoek blijkt dat een schoolbrede aanpak het meest effectief is in het terugdringen van pesten (Gaffney, Ttofi & Farrington, 2019; Salmivalli, 2014). Bij een schoolbrede aanpak worden meerdere interventies tegelijkertijd ingezet (op leerling-, docent-, klas- en schoolniveau), waardoor structureel betere resultaten worden behaald. Het Rietland College sluit hierbij aan door gebruik te maken van elementen uit de vijfsporenaanpak, waarin gewerkt wordt met leerlingen, docenten, ouders, de schoolorganisatie en de bredere omgeving (Salmivalli et al., 2011; JGZ-richtlijn Pesten, 2022).

2.1 Vijfsporenaanpak

In deze aanpak wordt pesten als een systematisch probleem gezien dat niet op te lossen valt met een enkele interventie op één niveau. Daarom worden in de schoolbrede aanpak interventies op verschillende niveaus (op individueel en klassikaal niveau/school niveau) gecombineerd ingezet.

De school neemt zijn algemene verantwoordelijkheid:

- de school werkt aan een zo goed mogelijke schoolcultuur en sfeer waarin veiligheid van alle leerlingen, docenten en onderwijsondersteunend personeel voorop staat
- de school werkt actief aan een samenwerking met ouders
- de school neemt stelling tegen pesten
- de school zorgt dat alle functionarissen – schoolleiding, schoolleiding, zorgcoördinatoren, mentoren en docenten – voldoende informatie hebben over pesten in het algemeen en het aanpakken van pesten in de eigen groep en de eigen school in het bijzonder.

De school biedt steun aan de gepeste:

- het probleem wordt serieus genomen; de leerling kan zijn of haar verhaal doen
- er wordt uitgezocht wat er precies gebeurt
- er wordt overlegd over mogelijke oplossingen
- er wordt zo nodig hulp ingeroepen van het zorgteam of externe hulpverlening/ondersteuning

De school biedt steun aan de pester:

- de leerling wordt geconfronteerd met zijn gedrag en de gevolgen hiervan voor de pester
- er wordt geprobeerd de achterliggende oorzaken van het pestgedrag boven tafel te krijgen
- er wordt zo nodig hulp ingeroepen van het zorgteam of externe hulpverlening/ondersteuning

De school betreft de groep/rest van de klas bij het oplossen van het pestprobleem:

- de mentor bespreekt zo nodig met een groep/de klas het pesten en benoemt de rol van alle leerlingen hierin
- er wordt gesproken over mogelijke oplossingen en hoe de groep/de klas kan bijdragen aan een verbetering van de situatie
- de mentor komt hier na verloop van tijd bij de klas op terug (follow-up gesprekken)
- de mentor onderneemt preventieve activiteiten om pesten in een groep/de klas tegen te gaan, bijvoorbeeld door het organiseren van activiteiten en samenwerkingsopdrachten waarmee gewerkt wordt aan het creëren van een vriendelijke en veilige sfeer in de klas, het verbeteren van de onderlinge relaties tussen leerlingen en het vergroten van het bewustzijn van de leerlingen.

De school biedt steun aan de ouders van de gepeste en de pester:

- ouders van een gepeste leerling worden serieus genomen; zij kunnen hun verhaal doen
- ouders die daarom vragen kunnen informatie en advies krijgen over pesten en de manieren waarop dit kan worden aangepakt
- er wordt samengewerkt tussen school en ouders om het pestprobleem aan te pakken
- de eerste prioriteit van de school is te zorgen voor een veilig klimaat. Daarnaast is ook een doel om de weerbaarheid van de leerlingen te vergroten. Leerlingen (pester en gepeste) willen geaccepteerd worden en verlangen ernaar om zich prettig en zelfverzekerd te voelen.
- Begeleiding/training kan hierbij ondersteunen. Deze begeleiding of training kan intern gegeven worden, maar ouders kunnen ook doorverwezen worden naar externe ondersteuning

Per individueel geval wordt bekeken welke interventie(s) er op welk(e) niveau(s) nodig zijn.

2.2 Handelen bij pestgedrag

Wanneer er sprake is van pestgedrag, wordt er gehandeld volgens bovenstaand vijfsporenaanpak. In onderstaande tabel is uitgewerkt wie verantwoordelijk is/zijn voor de uitvoering van de verschillende onderdelen.

Onderdeel	Wie
Gesprek leerling(en)	Mentor en/of ondersteuningscoördinator
Afspraken maken leerling(en)	Mentor en/of ondersteuningscoördinator
Maatregelen leerling(en)	Schoolleiding/directie/ondersteuningscoördinator
Ouders informeren	Mentor en/of ondersteuningscoördinator
Ouders uitnodigen voor gesprek	Mentor en/of ondersteuningscoördinator
Klassenobservatie	Ondersteuningscoördinator

Leerlingbespreking	Docenten/mentor/ondersteuningscoördinator
Handelingsadviezen docenten	Ondersteuningscoördinator/(Adjunct)-directeur/ondersteuningsteam/mentor
Aanmelden zorgteam	Mentor/ondersteuningscoördinator/(Adjunct)-directeur
Registratie Magister/Ontwikkelingsperspectiefplan (OPP)	Ondersteuningscoördinator/(Adjunct)-directeur/ondersteuningsteam/mentor

Het Ondersteuningsteam op het Rietland College bestaat uit: Ondersteuningscoördinator (orthopedagoog/schoolpsycholoog)/(Adjunct)-directeur

3. Gebruikte middelen

3.1 Signalering

Het Rietland College maakt gebruik van verschillende instrumenten om de veiligheidsbeleving van leerlingen te monitoren (o.a. de Veiligheidsmonitor en PROZO). De uitkomsten van deze instrumenten worden gebruikt om te komen tot een gericht plan van aanpak, zowel schoolbreed als op individueel- of klasniveau. Het systematisch meten en volgen van veiligheidsbeleving sluit aan bij de *Wet sociale veiligheid op school* (2015) en de aangescherpte inspectiekaders (Inspectie van het Onderwijs, 2024). Uit onderzoek blijkt dat regelmatige monitoring van sociale veiligheid en welbevinden bijdraagt aan vroegsignalering van pestgedrag en essentieel is voor een effectief anti-pestbeleid (Saarento, Boulton & Salmivalli, 2015; JGZ-richtlijn Pesten, 2022; Gaffney, Ttofi & Farrington, 2019).

PRIMA methode

De aanpak van onze school is in eerste instantie gericht op het voorkomen van respectloos gedrag. Daarom besteden wij veel aandacht aan preventie. We werken met o.a. onderdelen van Leefstijl, sociale vaardigheidslessen (SOVA) en de anti-pestmethode PRIMA. Onderzoek laat zien dat preventieve, schoolbrede programma's zoals PRIMA effectief zijn in het verminderen van pestgedrag en het bevorderen van een positief schoolklimaat (Gaffney, Ttofi & Farrington, 2019; JGZ-richtlijn Pesten, 2022).

PRIMA bestaat uit een lessenserie van 6 lessen van ongeveer 45 minuten, welke van het eerste leerjaar tot en met het derde leerjaar wordt aangeboden. De lessen zijn gekoppeld aan de film 'Spijt'. Bij de lessenserie is een handleiding voor docenten beschikbaar en voor de leerlingen zijn werkboekjes aanwezig.

PRIMA richt zich op drie aspecten:

- Het groepsproces: PRIMA maakt de leerlingen bewust van hun rol in de groep en de daarbij behorende verantwoordelijkheid voor de sfeer in de groep. De groepsnorm wordt verschoven van 'niet pesten' en naar 'ingrijpen/verdedigen' in plaats van toekijken.
- Weerbaarheid: PRIMA leert de leerlingen vaardigheden en strategieën aan om erom te kunnen gaan met peestsituaties.
- Prosociaal gedrag: PRIMA leert de leerlingen vaardigheden om strategieën aan waarmee ze hun prosociale gedrag versterken.

De mentoren van het eerste en tweede leerjaar van het Rietland College worden geschoold om pesten te signaleren en om op een eenduidige manier ermee om te gaan. De mentoren volgen de e-learning module van PRIMA. De e-learning module is beschikbaar op elearning.veiligheid.nl. Iedere docent kan daar zelf een account aanmaken. De module duurt ongeveer één uur, maar kan in eigen tempo, en desgewenst in delen gevolgd worden. Het bevat informatie over de PRIMA methode, theorie over pesten, rollen in peestsituaties, welke acties wanneer gepast zijn etc.

Sociogram

Het sociogram is een vragenlijst om sociale verbindingen die in een groep spelen zichtbaar te maken. Deze vragenlijst wordt indien nodig ingezet en door elke leerling ingevuld. De mentor verwerkt dit in een overzicht en kan hierop inspelen.

3.2 Interventies om pesten te voorkomen of terug te dringen

Schoolbrede interventies

Zoals eerder beschreven in paragraaf 1.3 zijn bepaalde factoren van invloed op het betrokken kunnen raken bij pesten. Zo blijkt een positieve relatie met de docent en een gevoel van betrokkenheid van een leerling bij de school een beschermende invloed te hebben op het voorkomen van negatief gedrag van leerlingen. Van belang is dat de relatie tussen de docent en de leerling gebaseerd is op wederzijds respect en dat leerlingen zich rechtvaardig behandeld voelen. Daarnaast zal een gemotiveerde en doelgerichte leerling minder de behoefte hebben zich op een negatieve manier te laten gelden.

Naast het schoolreglement waarin afspraken staan omschreven waar iedereen op het Rietland College zich aan dient te houden om een zo veilig mogelijk schoolklimaat te creëren, heeft de school ook vaste regels en afspraken opgesteld tegen pesten. Het schoolpersoneel is geïnformeerd over de afspraken en het stappenplan m.b.t. pesten.

Er wordt gebruik gemaakt van een gecoördineerd toezichtstelsel tijdens pauzes. Zowel de docenten als het onderwijsondersteunend personeel houden toezicht in en om de school tijdens pauzes. Daarnaast wordt gebruik gemaakt van camerabewaking.

Klassikale interventies

Tijdens de wekelijkse mentorlessen wordt aandacht besteed aan het welbevinden van de leerlingen, onderlinge relaties en het bevorderen van het saamhorigheidsgevoel. Wanneer de mentor signaleert dat er gepest wordt in de klas, onderneemt deze hierin actie door klassikale en individuele gesprekken en het maken van duidelijke afspraken.

In alle leerjaren staan sociale vaardigheidslessen, lessen over social media, mediawijsheid en digitaal pesten op het programma in de mentorlessen, maar ook bij bijvoorbeeld het vak Informatiekunde en Lifestyle.

Andere activiteiten die bijdragen aan een positieve sfeer in de klas zijn klassenuitjes, sportdagen, excursies, projectweken, samenwerkingsopdrachten en de jaarlijkse goede-doelenactie.

Naast de groepsbesprekingen die meerdere malen per schooljaar plaatsvinden, worden opvallende zaken (waaronder opvallend gedrag) besproken binnen het zorgteam (met toestemming van ouders) en zo nodig wordt er een plan opgesteld. Dit kan een individueel plan van aanpak zijn (in overleg met een leerling) of een groepsplan.

Individuele interventies

Het sociale welbevinden van alle leerlingen wordt gedurende de hele schoolperiode intensief gevolgd door de mentoren. De mentor is voor de leerling het eerste aanspreekpunt. Leerlingen kunnen altijd bij de mentor terecht, wanneer zij tegen problemen aanlopen op school (bijv. pesten). Daarnaast heeft de mentor regelmatig mentorgesprekken met de leerlingen. De mentor bespreekt de voortgang van de leerlingen met de ondersteuningscoördinatoren/of directie. De mentor, de ondersteuningscoördinatoren, de directie kunnen daarnaast het zorgteam inschakelen voor advies m.b.t. ondersteuning van een leerling, uiteraard met toestemming van ouders.

Het ondersteuningsteam kan een leerling doorverwijzen naar extra ondersteuning buiten of binnen de school. Het Rietland College biedt intern sociale vaardigheidslessen, een weerbaarheidstraining (Rots & Water) en een groepscounselingsprogramma over seksualiteit, relatie en weerbaarheid (Girls'Talk & Boys' Talk) aan. Deze trainingen worden gegeven door docenten die hiervoor speciaal geschoold zijn. De trainingen vinden in groepsverband plaats. Daarnaast bestaan er mogelijkheden voor individuele begeleiding.

Leerlingen en ouders kunnen ook altijd terecht bij de vertrouwenspersoon met problemen van vertrouwelijke aard, bijvoorbeeld op het gebied van pesten, (seksuele) intimidatie, discriminatie of agressie. De vertrouwenspersoon op school kan klachten bespreken of indien nodig doorverwijzen.

4. Het stappenplan

In onderstaand stappenplan worden de rollen van verschillende betrokkenen in en rond school beschreven:

4.1 De docenten/OOP

De (vak)docenten en het onderwijsondersteunend personeel hebben vooral een signalerende rol. Wanneer zij pestgedrag waarnemen of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren en een melding doen aan de mentor en/of ondersteuningscoördinator.

4.2 De mentor

- Indien daar aanleiding toe bestaat, besteedt de mentor in zijn/haar klas expliciet aandacht aan pestgedrag tijdens een groepsgesprek. Hierbij worden de rollen van de pester, het slachtoffer en de middengroep benoemd.
- Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor met de gepeste en de pester apart. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen beide leerlingen en probeert tot goede afspraken te komen.
- Hij/zij bespreekt direct het vervolgtraject indien het pesten zich herhaalt.
- Hij/zij praat met de klas. Dit is belangrijk in verband met de het herstellen van de groepssfeer en om te benadrukken welke verantwoordelijkheid ieder groepslid heeft.
- Indien het probleem zich herhaalt, meldt de mentor het gedrag aan de ondersteuningscoördinatoren/of de directie. De ondersteuningscoördinatoren/of de directie krijgt op papier een overzicht met ondernomen acties en afspraken van de mentor met leerlingen.

4.3 De ondersteuningscoördinator

- De ondersteuningscoördinator neemt de rol van de mentor en schaduwmentor over, bij afwezigheid of herhaling van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
- Hij/zij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct (naar eigen inzicht) een gesprek tussen beiden.
- In het contact met de pester is het doel drieledig, namelijk: 1. confronteren; 2. mogelijke achterliggende problematiek op tafel krijgen; 3. helderheid geven over het vervolgtraject bij herhaling van pesten.
- In het contact met de gepeste wordt gekeken of hij sociaal gedrag vertoont, op basis waarvan hij een gemakkelijk doelwit vormt voor pesters.
- Hij/zij adviseert zo nodig, zowel aan de pester als de gepeste, hulp op vrijwillige basis door het zorgteam.
- Hij/zij stelt alle betrokken ouders op de hoogte wanneer er sprake is van recidief gedrag, verzoekt hen om met hun kind te praten en stelt hen op de hoogte van het vervolgtraject: recidief gedrag kan leiden tot verdere maatregelen richting de leerling.

Maatregelen worden doorgevoerd door de ondersteuningscoördinator of de directie (zie 4.4).

- Hij/zij bespreekt de mogelijkheden tot hulp met de ouders.
- Hij/zij betreft in alle situaties waarin pesten een rol speelt, de anti-pestcoördinator (ondersteuningscoördinator).
- Hij/zij zorgt voor een terugkoppeling van alle informatie aan de mentor.

4.4 De schoolleiding

- Hij/zij kan overgaan tot een (interne) maatregel bij recidief gedrag.
- Hij/zij kan direct overgaan tot een (interne) maatregel bij ernstig pest gedrag.

4.5 De vertrouwenspersoon

Leerlingen, ouders en medewerkers kunnen, desgewenst in het geheim, bij de vertrouwenspersoon terecht met problemen van vertrouwelijke aard, bijvoorbeeld op het terrein van pesten, (seksuele) intimidatie, discriminatie of agressie. De vertrouwenspersoon op school kan klachten bespreken of indien nodig doorverwijzen.

4.6 Anti-pestcoördinator

- Binnen het Rietland College is één van de ondersteuningscoördinatoren tevens de anti-pestcoördinator. De anti- pestcoördinator treedt op als adviseur van de directie voor het anti-pestbeleid.
- De mentor is het eerste aanspreekpunt m.b.t. problemen van leerlingen. De anti-pestcoördinator kan een ondersteunende rol hebben bij de aanpak en is aanspreekpunt wanneer leerling en ouders er niet uitkomen met de mentor/ondersteuningscoördinator/schoolleiding/directie.
- De anti-pestcoördinator zal altijd in overleg met leerling, ouders, mentor, ondersteuningscoördinator, directie en ondersteuningsteam handelen.

4.7 Ondersteuningsteam

- Het ondersteuningsteam ondersteunt waar nodig mentoren, ondersteuningscoördinatoren en directie tijdens de verschillende fasen in het proces.
- Het ondersteuningsteam biedt op vrijwillige basis begeleiding aan leerlingen (pester/gepeste).
- Het ondersteuningsteam kan leerlingen en ouders adviseren in een doorverwijzing naar externe hulp.

4.8 De ouders

- Ouders die merken of vermoeden dat hun kind gepest wordt, nemen contact op met de school. Het centrale aanspreekpunt voor zowel ouders als leerlingen is als altijd de mentor. Mentoren zijn bereikbaar via de schoolmail of telefonisch.
- Na het contact met de mentor, kan desgewenst met de ondersteuningscoördinatoren

afpraak worden gemaakt.

- De directie is in laatste instantie het aanspreekpunt voor alle zaken die het onderwijs en de gang van zaken op school betreffen.

4.9 De leerling(en) zelf

In de aanpak wordt de rol van de leerling/leerlingen niet altijd genoemd. We hopen een klimaat te ontwikkelen waarin leerlingen hulp kunnen/durven vragen aan medewerkers van de school en elkaar. Daarnaast hopen wij dat leerlingen leren om elkaar aan te spreken, elkaar kunnen ondersteunen en feedback kunnen ontvangen.

5. Literatuur en links

5.1 Literatuur

Arseneault, L. (2018). Annual Research Review: The persistent and pervasive impact of being bullied in childhood and adolescence: Implications for policy and practice. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 59(4), 405–421.

Baldwin, J. R., Arseneault, L., Caspi, A., Fisher, H. L., Moffitt, T. E., Odgers, C. L., ... Danese, A. (2019). Childhood victimization and involvement in crime: A systematic review and meta-analysis. *Psychological Bulletin*, 145(5), 435–474.

Evans, C. B. R., Fraser, M. W., & Cotter, K. L. (2019). The effectiveness of school-based bullying prevention programs: A systematic review. *Aggression and Violent Behavior*, 45, 134–151.

Gaffney, H., Ttofi, M. M., & Farrington, D. P. (2019). Evaluating the effectiveness of school-bullying prevention programs: An updated meta-analytical review. *Aggression and Violent Behavior*, 45, 111–133.

Hong, J. S., & Espelage, D. L. (2012). A review of research on bullying and peer victimization in school: An ecological system analysis. *Aggression and Violent Behavior*, 17(4), 311–322.

Inspectie van het Onderwijs. (2024). *Onderzoekskaders voortgezet onderwijs 2024/2025*. Utrecht: Inspectie van het Onderwijs.

Janssen, I., Craig, W. M., Pickett, W., & Dostaler, S. (2020). Associations between overweight and obesity with bullying behaviors in school-aged children. *International Journal of Obesity*, 44(1), 34–43.

JGZ-richtlijn Pesten. (2022). *Pesten: Richtlijn voor de Jeugdgezondheidszorg*. Utrecht: Nederlands Centrum Jeugdgezondheid. Beschikbaar via <https://www.jgzrichtlijnen.nl>

Kowalski, R. M., Giumetti, G. W., Schroeder, A. N., & Lattanner, M. R. (2019). Bullying in the digital age: A critical review and meta-analysis of cyberbullying research among youth. *Psychological Bulletin*, 145(4), 347–383.

Livingstone, S., & Smith, P. K. (2014). Annual research review: Harms experienced by child users of online and mobile technologies: The nature, prevalence and management of sexual and aggressive risks in the digital age. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(6), 635–654.

Modecki, K. L., Minchin, J., Harbaugh, A. G., Guerra, N. G., & Runions, K. C. (2014). Bullying prevalence across contexts: A meta-analysis measuring cyber and traditional bullying. *Journal of Adolescent Health*, 55(5), 602–611

Olweus, D. (2013). *School bullying: Development and some important challenges*. *Annual Review of Clinical Psychology*, 9, 751–780.

Saarento, S., Boulton, A. J., & Salmivalli, C. (2015). Reducing bullying and victimization: Student- and classroom-level mechanisms of change. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 43(1), 61–76.

Salmivalli, C. (2014). Participant roles in bullying: How can peer bystanders be utilized in interventions? *Theory Into Practice*, 53(4), 286–292.

Salmivalli, C., Kärnä, A., & Poskiparta, E. (2011). Counteracting bullying in Finland: The KiVa program and its effects on different forms of being bullied. *International Journal of Behavioral Development*, 35(5), 405–411.

Slonje, R., Smith, P. K., & Frisén, A. (2013). The nature of cyberbullying, and strategies for prevention. *Computers in Human Behavior*, 29(1), 26–32.

Thornberg, R., Wänström, L., & Pozzoli, T. (2020). Peer involvement in bullying: Insights from theory and intervention. *International Journal of Environmental Research and Public Health*, 17(6), 1889.

Ttofi, M. M., Farrington, D. P., Lösel, F., & Loeber, R. (2016). Do the victims of school bullies tend to become depressed later in life? A systematic review and meta-analysis of longitudinal studies. *Journal of Aggression, Conflict and Peace Research*, 8(2), 82–96.

Van Geel, M., Goemans, A., & Vedder, P. (2016). A meta-analysis on the relation between peer victimization and adolescent non-suicidal self-injury. *Psychiatry Research*, 246, 195–201.

Van Geel, M., Vedder, P., & Tanilon, J. (2014). Relationship between peer victimization, cyberbullying, and suicide in children and adolescents: A meta-analysis. *JAMA Pediatrics*, 168(5), 435–442.

5.2 Links

Voor meer informatie, kijk op:

www.pestweb.nl

www.schoolveiligheid.nl

www.nji.nl